

Hyteairon pyöreän pöydän julkilausuma: Terveys- ja hyvinvointiteknologioiden arviointi ja korvattavuus sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakkaille

Jukka Lähesmaa, Jarmo Reponen, Heidi Anttila (toim.) yhdessä asiantuntijoiden, tutkijoiden sekä viranomaisten, yritysten ja järjestöjen edustajien kanssa Hyteairon pyöreän pöydän tilaisuudessa 14 - 17.6.2021.

Tausta: Hyvinvoinnin tekoäly ja robotiikka (Hyteairo) -ohjelma järjesti 14.6.2021 pyöreän pöydän tapahtuman, johon oli avoin kutsu. Tavoitteena oli keskustella ja tuottaa ehdotus siitä, miten Suomeen saataisiin kansallinen malli terveys- ja hyvinvointiteknologian ja digitaalisten palveluiden arviointiin, suosituksiin ja korvattavuuteen. Tilaisuudessa sote-asiakkaiden ja -ammattilaisten, teknologiayritysten, viranomaisten, tutkijoiden sekä opetuksen edustajat laativat yhteisen julkilausuman pitkän version, josta eri näkökulmat ja ratkaisuehdotukset ovat luettavissa kokonaisuudessaan. Lisäksi laadittiin tilaisuuden muistio, josta selviää alustukset ja käyty keskustelu. Tämä julkilausuma tiivistää nykytilan ongelmat, tavoitteet sekä ratkaisuehdotukset.

Nykytila: Erilaisten terveys- ja hyvinvointisovellusten ja niitä hyödyntävien palveluiden määrä on kasvanut räjähdysmäisesti. Esimerkiksi matkapuhelimien kaupoista löytyy satoja tuhansia terveys- ja hyvinvointisovelluksia. Yritykset markkinoivat erilaisia terveys- ja hyvinvointiteknologiatuotteita sekä kuluttajille että sote-organisaatiolle. Terveystenhoito ja lääkinnällinen kuntoutus ovatkin jo antaneet erilaisia sovelluksia potilaiden käyttöön tietyissä sairausryhmissä ja tietyin kriteerein. Tämä on hienoa, mutta edelleen kuluttajien ja ammattilaisten on vaikeaa valita parhaat teknologiat. Miten sote-organisaatiot tietävät, mikä sovellus tai laite soveltuu asiakkaiden terveys- ja hyvinvointitilanteen arvioimiseen, hoitoon tai seurantaan? Entä miten kuluttaja voi tietää, mitä sovellusta kannattaa käyttää oman hyvinvoinnin seuraamiseen ja tarvittaessa tietojen välittämiseen sote-palveluihin?

Tavoite: Suomeen pitää luoda selkeä toimintamalli, terveys- ja hyvinvointisovellusten ja digitaalisten palveluiden arvioinnille, suosittelulle ja korvattavuudelle, jotta

- ratkaisujen kehittäjät tunnistavat tärkeät tekijät ja ominaisuudet, jotka ovat keskeisiä hyvinvointi- ja terveyssovellusten laadun ja luotettavuuden edistämiseksi,
- yrityksillä on kannusteet ja selkeät toimintatavat toteuttaa teknologiaratkaisun arviointi yhteisesti hyväksytyillä kriteereillä,
- tuotteiden tietoturva ja -suojaus taso on varmistettu,
- suomalaiset teknologiapalveluntuottajat pääsevät markkinoille hyvillä ratkaisullaan,
- Suomessa saadaan käyttöön kansainvälisten tarjoajien sovelluksia,

- kriteerit täyttävistä ratkaisuista saadaan jaettua tietoa sekä kuluttajille että sote-organisaatioille,
- asiakkaat voivat tietoon perustuen ja turvallisesti mielin valita ratkaisuja oman terveytensä ja hyvinvointinsa omaseurantaan,
- sote-ammattilaiset voi tehdä tietoon perustuvia päätöksiä, joilla ohjataan asiakasta käyttämään toimivia, turvallisia ja vaikuttavia palveluja ja laitteita sekä
- sote-organisaatioiden asiakkaille tarjoamat palvelut ja laitteet ovat todistetusti vaikuttavia.

Ohjaavat periaatteet: Tavoitetilan kehitystä ohjaavat seuraavat periaatteet:

- Suomen toimintamallin tulee olla yhteentoimiva kansainvälisten ja eurooppalaisten käytäntöjen kanssa.
- Suomessa on oltava arviointia toteuttava taho, joka samalla kehittää ja koordinoi organisaatioiden yhteistä toimintamallia arvioinneista, suosituksista ja korvauksista.
- Arviointiin, suosituksiin ja korvattavuuteen tarvitaan erilaisia käytäntöjä eri käyttötapauksissa ja eri hyvinvointi- ja terveysteknologian palveluille ja laitteille.
- Sovellusten tuominen Suomeen pitää mahdollistaa ja siitä ei saa tehdä liian byrokraattista. Sotesektori tarvitsee sekä terveys- että hyvinvointisovelluksia.
- Toimintamallin kehittäminen tulee aloittaa terveysteknologian palveluista ja laitteista, koska malli on niiden osalta nopeammin kriteerien puolesta toteutettavissa.
- Hyvinvointi- ja terveysteknologian erityispiirteet tulee huomioida arvioinnissa. Keskeistä on arvioida niiden tuottaman datan arvoa kuluttajille ja ammattilaisille sekä datan laatua ja yhteentoimivuutta.
- Arvioinneissa on huolehdittava käyttäjien huomioimisesta ja osallistumisesta.
- Sote-ammattilaisten suosittelemat teknologiset palvelut tai laitteet tulee selkeästi määrittellä arviointien perusteella.
 - Todistetusti vaikuttavimpien palveluiden tulee olla osa asiakkaan palvelua ja ne tulee tarjota käyttöön julkisin varoin.
 - Sote-ammattilaiset voivat suositella myös palveluja ja laitteita, jotka ovat asiakkaan itse maksamia.
- Arviointiin, suosituksiin ja korvattavuuteen liittyvää nykyistä lainsäädäntöä tulee selvittää ja arvioida tarvitaanko muutoksia. Selkeintä on, että sosiaali- ja terveyshuolto vastaa sovellusten suosittelusta ja korvaamisesta. Meneillään olevan monikanavarahoituksen purkamiseen liittyvän selvittelyn osana on hyvä tarkastella Kelan roolia korvauksissa.
- Arvioiduista, suositelluista ja korvattavista palveluista ja laitteista on tiedotettava selkeästi ja näkyvästi. Viestinnällä tulee taata, että kuluttajat ja sote-ammattilaiset löytävät ratkaisut ja kaikille on yhtäläinen mahdollisuus käyttää niitä.